

*„A magyar nyelv tanítására
különös gond fordítandó.”
/KAZINCZY/*

FELADATLAP

az

„ÉDES ANYANYELVÜNK”

nyelvhasználati verseny
országos, Kárpát-medencei döntőjére

a gimnáziumi versenyzők

számára

1. Pontosan állapítsa meg, milyen szófajúak a példamondat aláhúzott szavai!

„Meg kell tanulni jó szót szólni. Emberi tartás nélkül, az élet tisztelete nélkül csak üres halandzsa minden beszéd.”
/Korzenszky Richárd/

- a) meg:
b) tanulni:
c) nélkül:
d) halandzsa:

2. Pontosan nevezze meg az aláhúzott toldalékok fajtáját!

„A vers értelmezése, úgy, ahogy a versmondótól halljuk, világosságot gyűjthat bennünk, új, nem sejtett szépségeket tárhat fel.”
Pl. divatok –k: a többes szám jele
/Benedek Marcell/

- a) –e:
b) –juk:
c) –hat:
d) –tt:

3. Egészítse ki az alábbi szólásokat, szóláshasonlatokat a hiányzó keresztnévvel vagy vezetéknevvel!

- a) Ő se jobb a vásznánál.
b) Lassan készül, mint a széke.
c) Él, mint Hevesen.
d) Meghalt , oda az igazság.

4. Egészítse ki a megfelelő tőszámnévvel a következő könyvcímeket!

- a) magyar népmese
b) Ali baba és a rabló
c) Az éjszaka meséi
d) nap alatt a Föld körül

5. Értékelje négy-öt mondatban a nyelvi udvariasság és a nyelvhelyesség szempontjából az alábbi párbeszédet! A megtörtént eset egy eladó (E) és egy vásárló (V) között zajlott.

V: Jó napot kívánok!

E: Jó napot kívánok; mivel szolgálhatok?

V: Két kenyeret, öt-öt kiflit és zsemlét kérek szépen.

E: Parancsoljon, összesen 1800 Ft-ba kerül.

V: Ez pontosan annyi. Köszönöm szépen, viszontlátásra!

E: Viszontlátásra!

.....

.....

.....

.....

.....

6. A *vet* szó mondatba foglalásával – vagy a jelentések körülírásával – adja meg négy különböző jelentését a szónak!

a)

b)

c)

d)

7. Mindegyik sorban van egy szó, amely tartalmilag nem illik a többi közé. Húzza alá a kukktojást! Röviden indokolja, hogy az aláhúzott szó miért kukktozás!

a) király, császár, kalifa, fejedelem, sámán

.....

b) eretnek, hitehagyó, elhajló, telhetetlen, szakadár

.....

c) éra, korszak, mezsgye, időszak, fázis

.....

d) robotol, robusztus, fáradozik, gürcöl, verejtékezik

.....

8. Minél pontosabban határozza meg a *nagyvonalú* melléknév jelentését! Saját életéből írjon két személyes példát, amikor Ön vagy más *nagyvonalú* volt!

nagyvonalú:

.....

.....

példák:

a)

.....

b)

.....

9. Röviden értelmezze az alábbi közmondásokat!

a) Nem halat kell adni az éhezőknek, hanem hálót.

.....

b) Azt a lovat ütik, amelyik a legjobban húz.

.....

c) Messziről jött ember azt mond, amit akar.

.....

d) Nem minden papsajt.

.....

10. Nevezze meg az alábbi szavak ellentétes jelentésű párját!

a) torz ↔ _____

b) fakszimile ↔ _____

c) házsártos ↔ _____

d) precíz ↔ _____

11. Az alábbi szócsoporthoz él ugyanannak a testrésznek a megnevezése kívánczik; írja a vonalra a testrészek nevét!

Pl. tüdő gyulladás / szűrő / gondozó

a) pirító / kép / festés

a) fedő / üveg / rebbenés

a) törő / tartó / szárvédő

a) ág / reszelő / lakk

12. Jelölje a *Beszélni nehéz!* – ma *Szóról - szóval* – című rádióműsor megfigyeléseiben alkalmazott módon a példamondatot!

A társadalom nyelvi normarendszerében nincsen semmiféle írott vagy íratlan szabálygyűjtemény, amely előírná: mit, mikor, milyen beszédhelyzetben lehet használni.

13. Pótolja a hiányzó írásjeleket – s ahol szükséges, a nagybetűket – a következő tagolatlan szövegben!

a férfi és a nő a fiatalabb és az idősebb ember a kezdő és a tapasztaltabb munkatárs közötti beszédtevékenység akkor szép és helyes ha bizonyos illemszabályokhoz igazodik ezzel egymás és önmagunk becsülése nem lesz kisebb sőt növekedhet a rangot a közmegebecsülést a tapasztalat a műveltség a közéletiség adja

/Kováts Dániel/

14. Mit jelentenek az alábbi szavak? Értelmezze őket körülírással vagy rokon értelmű kifejezéssel!

a) ottomán =

b) lélekvesztő =

c) silbak =

d) tamáskodó =

15. Elemezze a tanult módon a tagmondatok fajtája és viszonya szerint az alábbi többszörösen összetett mondatokat!

a) „*A kulturált ember uralkodik önmaga fölött, és úgy bánik az indulataival, mint a házőrző kutyákkal.*” /Wass Albert/

.....

.....

.....

b) „*Lehet, hogy tanár leszek, ha megnövök..*” /Szabó Magda/

.....

.....

.....

☐

16. Az ismert jelöléseket használva elemezze mondatrészek szerint az alábbi egyszerű mondatot! Készítse el az ágrajzát is!

Hadjáratai során I. Rákóczi György a nyeregben ülve olvasta a Bibliát.

☐

17. Fejezze ki *ember-* előtaggal kezdődő összetétellel az alábbi meghatározásokat!

a) Olyan személy, aki az embereket betegesen megveti, aki természetellenesen elidegenedett az emberektől. = _____

b) Embereknek jogtalan, erőszakos elhurcolása. = _____

c) Művészeti eljárás, ahogyan valaki a műalkotásban szereplő emberek egyéniségét, jellemét megjeleníti. = _____

d) Egy vagy több embernek rejtékúton és tiltott módon való átjuttatása az országhatáron.
= _____

☐

18. Húzza alá az alábbi mondatokban hibásan használt szót, kifejezést! Írja le helyesen a mondatokat!

a) A feszélyezett légkör később sem hagyott alább.

Helyesen:.....

b) Kicsillant a szemem, amikor meghallottam a nevét.

Helyesen:.....

c) Átestek az első tűzkeresztségen.

Helyesen:.....

d) A fiúk nem tudtak úgy villódzni, ahogy szerették volna..

Helyesen:.....

e) A két csapatot nem lehet egy papíron emlegetni.

Helyesen:.....

f) Drámai módon megnőtt az illetékes határátlépők száma.

Helyesen:.....

19. Értelmezze az alábbi szólásokat!

a) itatja az egereket

.....

b) vargabetűt csinál

.....

c) rázza a rongyot

.....

d) kivágja a rezet

.....

(A feladó neve legyen: Kiss Virág vagy Kiss Péter; iskolájának neve és címe: Kossuth Lajos Gimnázium, 3980 Sátoraljaújhely, Deák Ferenc utca 10.)

